

تأثیر و نقش سابقه کار، تعداد و نوع مشاغل کاذب در امنیت اجتماعی شهری (مطالعه موردی استان ک وب)

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۵/۲۸

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۵/۰۴

سید علی غفاری^۱

سید جواد غفاری^۲

چکیده:

اساساً امنیت شهرها بیش از آنکه جنبه عینی و مادی داشته باشد، یک پدیده ادراکی و احساسی است. یعنی برای تحقق آن باید این اطمینان در ذهن توده مردم، دولتمردان، زمامداران به وجود آید که ایمنی لازم برای ادامه زندگی بدون دغدغه وجود دارد. عوامل مختلفی در پیدایش و ایجاد یا کاهش و از دست رفتن امنیت شهرها تاثیر گذار هستند. یکی از عوامل اصلی محدود کننده و تهدید کننده امنیت اجتماعی به ویژه در کلان شهرها، معضل اشتغال غیررسمی و مشاغل کاذب می باشد. هدف از این مطالعه تاثیر و نقش سابقه کار و نوع (شغل) مشاغل کاذب در امنیت اجتماعی شهری (مطالعه موردی استان ک وب) می باشد. تحقیق حاضر از نوع تحقیقات توصیفی و میدانی است. همچنین این پژوهش را می توان از نوع تحقیقات کاربردی به شمار آورد. پژوهش حاضر به لحاظ روش در جمله تحقیقات پیمایشی (زمینه یابی) می باشد. جامعه آماری در این تحقیق عبارتست از کلیه دستفروشان استان کهگیلویه و بویراحمد که تحت نظارت شهرداری های استان می باشد. نمونه گیری به روش هدفمند بوده و تعداد ۸۴ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب گردیدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسش نامه محقق ساخته می باشد. در این پژوهش از روش آمار توصیفی (جداول فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد) و نیز از آزمونهای استنباطی استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که بین سابقه کار و نوع مشاغل دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری در استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد.

کلید واژه ها: امنیت ، مشاغل کاذب ، سابقه کار ، امنیت اجتماعی

۱. کارشناس ارشد، طراح شهری (ali.ghaffari۷۶@yahoo.com). نویسنده مسئول

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری

مقدمه:

وجود محیطی امن برای زندگی در کنار سایر نیازهای اساسی و داشتن آرامش و آسایش خاطر به دور از اضطراب و نگرانی یک موهبت و ضرورت حیاتی زندگی انسان است. احساس ناامنی محیط و نگرانی‌های ناشی از مکان‌های ناامن، سایر فعالیت‌های انسانی را تحت الشعاع قرار داده و امور اقتصادی و فرهنگی و اجتماعی و غیره به درستی انجام‌پذیر نخواهد بود و در پاره‌ای موارد حاد فعالیت‌های روزمره اجتماعی را به طور کامل مختل می‌نماید. ناهنجاری‌های اجتماعی و جرایم که از سوی عاملین و مجرمین در محیط شهرها بوقوع می‌پیوندد از موارد اصلی ناامنی محیط زندگی و سلب کننده امنیت شهرها و در نتیجه مختل نمودن آرامش و آسایش خاطر مردم می‌باشد و انسان خواسته یا ناخواسته چه در مواقعی که درون منزل مسکونی خود به سر می‌برد و چه در محیط خارج از خانه و در عرصه‌های همگانی با پدیده وقوع جرم و ناهنجاری‌های اجتماعی احتمالی روبرو بوده و خطر وقوع جرم همواره یک شهروند را تهدید می‌نماید. همانطور که در مسائل بهداشتی و درمانی، موضوع پیشگیری از بیماری‌ها مقدم بر درمان می‌باشد، این مطلب به عنوان یک اصل ریشه‌ای پذیرفته شده است و در خصوص جرایم شهری هم بدین گونه است. یعنی جلوگیری و پیشگیری کردن از وقوع جرم مقدم بر تمامی اقداماتی است دولت و دستگاه‌های قضایی و انتظامی یک کشور طی سلسله اقداماتی پرهزینه انجام می‌دهند تا فرد مجرم را بعد از ارتکاب جرم، اصلاح و تربیت یا مجازات و تعزیر و یا تبعید نمایند بنابراین پیشگیری از جرایم بر سلسله اعمالی که مسئولین امور یک اجتماع (بعد از ارتکاب جرم) انجام می‌دهند برتری دارد، چه از حیث جنبه‌های اقتصادی و صرفه‌جویی‌های ناشی از آن و چه از نظر فرهنگی یا سیاسی قضیه. (حشمتی، ۱۳۸۲، ۲)

مشاغل کاذب از جمله مواردی است که می‌تواند به طرق مختلف موجبات ناامنی را در محیط شهری به وجود آورد. لذا لازم است که از طریق ساماندهی و سازماندهی این مشاغل ضریب امنیت اجتماعی محیط‌های شهری افزایش یابد.

بیان مساله:

از چند دهه گذشته، کشورهای در حال توسعه، با رشد روز افزون و گسترش بخش غیر رسمی در اقتصاد شهرهایشان و شکل‌گیری و افزایش مشاغل کاذب روبرو هستند، مشاغل کوچک و بی‌نظمی که به عنوان فرصتی مطلوب، منبع درآمدی برای قشر فقیر شهری محسوب می‌شوند (برناب، ۲۰۰۴).

امری که می توان سهم عمده ای از آن را به مهاجرت های روستاشهری و افزایش جمعیت ناخوانده شهرهای بزرگ نسبت داد . در واقع به دنبال تغییر روابط شهر و روستاها در اثر ناسازگاری راهبردهای توسعه اقتصادی ، به تدریج اقتصاد شهرها انباشته از تازه واردینی گردید که غیر ماهر بوده و در اقتصاد رسمی شهر جذب نمی شدند در نتیجه بخش غیر رسمی و مشاغل کاذب در شهرها گسترش یافتند. (دهقانی، ۱۳۲، ۱۳۹۰). این دسته از مشاغل ، خارج از نظارت ها و حمایت های دولت بوده و ویژگی های اصلی آنها بر طبق تعریف سازمان بین المللی کار : کارگر بودن ، ورود آسان ، کمی نیاز به تخصص و سرمایه ، عرضه تولیدها و خدمات قابل رقابت می باشد. مانند دست فروشی ، روزنامه فروشی ، گدایی و ... (اوسد، ۲۰۰۹). یکی از مشاغل غیر رسمی که در بسیاری از شهرها به عنوان معضلی از آن نام برده می شود ، دستفروشی می باشد. دستفروشی یا فروشندگی سیار به افرادی اطلاق می شود که با در دست داشتن اجناسی سعی در عرضه آنها در کوچه و خیابان دارند. دستفروشی در زمره مشاغل کاذبی است که مردان و زنان در هنگام بحران هایی از قبیل فوت شوهر و همسر، جدایی از همسر و یا آسیب های ناشی از مسایل اقتصادی ، مهاجرت ، بیکاری و ... به دلیل برخوردار نبودن از سواد و مهارت های لازم ، نمی توانند در بازار کار مشارکت داشته باشند ، دست آخر به مشاغل کاذب تن می دهند. این مشاغل که خارج از نظارت و کنترل بخش رسمی دولتی بوده و گاهی در بسیاری از شهرهای بزرگ به عنوان پدیده ای اقتصادی و اجتماعی هضم شده اند (صالحی فرد، ۶، ۱۳۹۰) دارای پیامدهای مثبت و منفی اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی ، سیاسی و روانی متعددی هستند.

از لحاظ اقتصادی با توجه به این که مشاغل خارج از نظارت دولت هستند ، مالیاتی پرداخت نمی کنند و این به معنی کاهش درآمد دولت ها می باشد ، تغییرها در رکود و تورم و بی نظمی در بازار بر اثر قانون شکنی و گمراهی دولت در اتخاذ سیاست ها و راهبردهای متناسب با وضع موجود ، عمده معضل های اقتصادی مشاغل غیر رسمی و کاذب محسوب می شوند (راغفر، ۱۳۹۲). ماهیت مشاغل غیر رسمی ، زمینه و نوع شاغلان جذب شده به این بخش ، زمینه های آسیب زایی و آسیب پذیری اجتماعی را نیز به شدت افزایش می دهد (جمعه پور، ۸۰، ۱۳۸۰). بسیاری از اجناسی که عرضه می گردد، به دلیل نبود کنترل و نظارت های مراجع ذی صلاح ، در گسترش ناهنجاری ها و بزه کاری های اجتماعی تاثیر گذار است. بسیاری از افرادی که به مشاغل غیررسمی در شهرهای بزرگ دست می زنند کسانی هستند که تا دیروز در روستا یا شهر کوچک تر ،

خود دارای فرهنگ خاصی بوده و حال در این شهر فرهنگ دیگری را تجربه می کنند، این افراد تنها می خواهند از این رهایی یابند، بنابراین به فعالیتی دست می زنند، که با فرهنگ آنها هم متفاوت است. این مسئله خود موجب پیدایش خرده فرهنگ های متضاد با فرهنگ شهری است که موجب نابسامانی و هرج و مرج می گردد (روزنامه کاروکارگر، ۱۳۹۰). به عقیده دیوید جوتر صاحبان برخی مشاغل غیررسمی نیز نوعی فرهنگ بزه و جرم را از نسلی به نسلی منتقل می کنند. به لحاظ سیاسی نیز مشاغل غیررسمی با عرضه کالاهای قاچاق و غیرقانونی تا حد زیادی استقلال اقتصادی کشور را تحت تاثیر قرار داده و موجب وابستگی کشور می شوند. در مجموع می توان گفت که مشاغل غیر رسمی در دو بعد عینی و ذهنی نیز بر مسئله امنیت اجتماعی شهروندان، تاثیر گذار هستند؛ بعد عینی مانند: اعمال خشونت آمیز در شهرها و بعد ذهنی به معنی احساس آرامش و امنیت ذهنی از سوی شهروندان که خود وابسته به شرایط محیط شهری است، به طور قطع وجود مشاغل غیررسمی در عرصه شهری، سبب شکل گیری محیطی ناامن و غیر قابل تحمل می گردد (بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۷، ۶۲).

امنیت اجتماعی در شهرها به معنی آن است که هریک از شهروندان در شهر دارای آرامش و آسایش باشند؛ بطوری که بدون هیچ نگرانی و تهدیدی به فعالیت و به ادامه روند زندگی مشغول باشند (هرسیج و داوگلی، ۱۳۹۱، ۱۱). امروزه امنیت اجتماعی به عنوان بازتابی از شرایط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی داخل هر واحد سیاسی از اهمیت بسزایی برخوردار است. بی تردید زمانی که روح و جسم مردمان در امنیت و آسایش باشد، تمام قوای جسمی و ذهنی آنها، معطوف به خودشکوفایی مادی و معنوی می گردد (محمدی و قاسمی، ۱۳۹۲، ۶۵) با توجه به نقش قابل توجه مقوله امنیت اجتماعی و از آن مهم تر احساس امنیت اجتماعی در تهدید یا تقویت زیر ساخت های پیشرفت یک اجتماع، پژوهش در ارتباط با این مقوله و عوامل موثر بر آن در محافل علمی و پژوهشی مورد توجه بسیار قرار گرفته است (هامانه و همکاران، ۱۳۸۴، ۸۴).

اما از سویی دیگر، مشاغل غیر رسمی دارای فرصت ها و مزایایی نیز برای قشر فقیر و بی سرمایه شهروندان نیز هست و با ایجاد درآمد و مهار مهاجرت های روستایی به نوعی، مانع از تشدید بحران بیکاری و مهاجرت که خود سرچشمه بسیاری از معضل های شهری و تهدید کننده جدی امنیت اجتماعی شهروندان می باشند، می گردند. ارزان بودن، تازه بودن، متنوع بودن کالاها و حتی حفظ بسیاری از سنن بومی از دیگر تاثیر

های مطلوب دستفروشان بر عرصه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی امنیت اجتماعی شهروندان می باشد. بنابراین دست فروشی از یک سو به عنوان یک معضل و از سویی دیگر پدیده اجتماعی تاثیر گذار در امنیت اجتماعی شهروندان، معلول علل و عوامل گوناگونی است و با وضعیت جامعه و ساختارهای اقتصادی و اجتماعی در ارتباط است و از این رو ضمن نفی دستفروشی افسار گسیخته، بایستی با آن هم چون یک مسئله اجتماعی، برخوردهای کارشناسانه انجام گیرد. به گونه ای که می بایست با بهره گیری از دیدگاه ذی نفعان اصلی یعنی شهروندان، نقش دستفروشان را به عنوان تهدید یا فرصتی در برابر امنیت اجتماعی آنها بررسی و سپس راهکارهای علمی متناسب اتخاذ گردد. در این راستا هدف پژوهش حاضر نیز بررسی نقش سازماندهی مشاغل کاذب (دستفروشی) در امنیت اجتماعی شهروندان استان کهگیلویه و بویراحمد با دید جامع است تا رهیافت این امر، اتخاذ برنامه های کاربردی متناسب با وضع موجود باشد.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

نظم و امنیت اجتماعی از جمله مباحثی است که در طبقه بندی موضوعات جامعه شناختی نقطه مقابل جامعه شناسی تغییرات اجتماعی قرار دارد. امنیت از جمله مهمترین و اصلی ترین نیاز های هر انسان به شمار می رود که فقدان آن می تواند زندگی فرد را دچار تهدید نماید.

اهمیت امنیت از آنجا مطرح می شود که هیچ انسانی قادر به تامین امنیت کامل نیست، بنابراین در اجتماعی زندگی می کند که بتواند با همیاری دیگران امنیت را به حوزه اجتماع برگرداند. (عطارزاده، ۱۴، ۱۳۸۷)

به طور کلی می توان امنیت را حفاظت جامعه و ارزشها و نهادهای آن در برابر تهدیدات اعم از داخلی و خارجی، تهدیداتی که بقای نظام های سیاسی و نظام شهروندی و شیوه زندگی آحاد جامعه را مختل می کند و موجودیت آنها را به خطر می اندازد، تعریف نمود. (ابراهیمی مقدمیان، ۲۶، ۱۳۸۸)

امنیت دارای اشکال و صور مختلف بوده و در این میان امنیت اجتماعی شهرها از جمله مهمترین و مطرح ترین نوع امنیت ها به شمار می رود.

اساساً امنیت شهرها بیش از آنکه جنبه عینی و مادی داشته باشد، یک پدیده ادراکی و احساسی است. یعنی برای تحقق آن باید این اطمینان در ذهن توده مردم، دولتمردان، زمامداران به وجود آید که ایمنی لازم برای ادامه زندگی بدون دغدغه وجود دارد.

(نونژاد، ۱۲، ۱۳۷۷)

عوامل مختلفی در پیدایش و ایجاد یا کاهش و از دست رفتن امنیت شهرها تاثیر گذار هستند. یکی از عوامل اصلی محدود کننده و تهدید کننده امنیت اجتماعی به ویژه در کلان شهرها، معضل اشتغال غیررسمی و مشاغل کاذب می باشد. (اپنهایم، ۱۳۷۹، ۶۶)

مشاغل کاذب در شهرها گذشته از آسیب های اقتصادی فراوان، پیامدهای اجتماعی و روانی زیادی به دنبال دارد.

در جوامعی که نرخ اشتغال به کار در بخش مشاغل غیررسمی و کاذب بالا است، افراد برای فرار از بیکاری و تامین اقتصاد زندگی به انجام هر کاری تن در می دهند، امکان دارد که از کارهایی که پیدا کرده اند، رضایت نداشته باشند و نارضایی از کار هم کیفیت کار را پایین می آورد و هم به فشار روحی و عصبی آنها منجر می گردد، در نتیجه فردی خواهد شد که تقریباً رفتار نامتعادلی دارد، لذا این احتمال وجود دارد که رفتارهایی را مرتکب شود که امنیت جامعه را تهدید و تحت الشعاع قرار دهد.

سازماندهی و ساماندهی مشاغل غیررسمی و کاذب می تواند هم به عنوان فرصتی برای مسولان محلی و برنامه ریزان و مدیران شهری در افزایش امنیت و کاهش ناامنی جلوه گر شود و هم فرصت مناسب برای اشتغال گروهی از افراد بی بضاعت و سرمایه مالی کمتر تشکیل می دهد و فراهم می آورد. (گلوشتاین، ۲۰۰۳)

اهمیت و ضرورت انجام این تحقیق از آنجا ناشی می شود که با شناسایی موارد بر هم زنده امنیت اجتماعی در شهرها توسط دستفروشان و صاحبان مشاغل کاذب، می توان نسبت به رفع این موانع چاره اندیشی نمود و با شناسایی این موانع امید است تا بتوان گره های کور موجود بر سر راه تامین امنیت را شناسایی و با ارائه راهکارهای مقتضی نسبت به برطرف ساختن این مشکلات اقدام نمود. از سویی دیگر با بررسیهای به عمل آمده مشخص گردید که تاکنون تحقیقات معدودی برای شناسایی نقش سازماندهی مشاغل کاذب و دستفروشان در تامین امنیت شهری انجام شده است و از این نظر نوعی خلا تغویک مشاهده می شود. لذا لازم است تا با انجام پژوهشی منسجم به بررسی این موضوع پرداخته شود.

سوالات تحقیق:

- ۱- آیا بین سابقه کار مشاغل کاذب (دستفروشی) (مدت زمان) و امنیت اجتماعی شهری در استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد؟
- ۲- آیا بین نوع مشاغل مشاغل کاذب (دستفروشی) و امنیت اجتماعی شهری در استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد؟

۳- ایابین تعداد وساعات کارمشاغل کاذب و امنیت اجتماعی شهری در استان رابطه معنادار وجود دارد؟

روش و نوع تحقیق:

پژوهش کاربردی حاضر با روشی توصیفی تحلیلی در پی پاسخگویی به سوال ها و دستیابی به اهداف پژوهش می باشد. برای گردآوری اطلاعات از دوروش اسنادی در بخش نظری و پیمایشی در بخش میدانی بهره گرفته است. در تحقیق کاربردی، مواد و جنبه های عملی و کاربردی در مسایل واقعی و استفاده عینی از نتایج تحقیق کاملاً مورد توجه قرار می گیرد. هدف محقق از تحقیق کاربردی، دستیابی به اصول و قواعدی است که در موقیعت های واقعی و عملی به کار بسته می شوند و به بهبود محصول و کارایی روش های اجرایی کمک می کنند. (شریفی و شریفی، ۱۳۸۳، ۸۷)

پژوهش حاضر به لحاظ روش در جمله تحقیقات پیمایشی (زمینه یابی ۱) می باشد. تحقیق زمینه یابی روشی برای بررسی ماهیت ویژگی ها و ادراک های شخصی (نگرش ها، باورداشت ها، عقاید و امور مورد علاقه) مردم از طریق تجزیه و تحلیل پاسخ به پرسشهایی است که به دقت تدوین شده اند. (روزنبرگ ۲ و دیلی ۳، ۱۹۹۳)

جامعه آماری تحقیق:

جامعه آماری در این تحقیق عبارتست از کلیه دستفروشان استان کهگیلویه و بویراحمد که تحت نظارت شهرداری می باشند و در زمان این تحقیق به کار دستفروشی مشغول بوده اند؛ می باشد.

نمونه گیری به روش هدفمند و از میان دستفروشان و صاحبان مشاغل کاذب در محدوده جغرافیایی استان کهگیلویه و بویراحمد انجام شده است.

تعداد ۸۴ نفر از دستفروشان و صاحبان مشاغل کاذب به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند.

مبانی نظری

روند شکل گیری نظریه

تا اوایل دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی هیچ بحث سیستماتیکی از این مبحث به میان نیامده بود. شاید بتوان گفت که از دهه ۶۰ میلادی به بعد است که محیط فیزیکی و تأثیر آن بر رفتارهای افراد

^۱ Survey Research

^۲ Rosenberg

^۳ Daly

مورد توجه قرار می‌گیرد. بیشتر تئوری پردازان CPTED معمار، طراح، یا برنامه‌ریز شهری بوده‌اند. به عبارت دیگر این موضوع ابتدا توجه معماران و طراحان شهری را به خود جلب کرد و جرم-شناسان هنوز نیز نسبت به ورود به این موضوع بی‌علاقه هستند. در زیر چارچوب فکری مهمترین تئوری پردازان این نظریه در دوره‌های زمانی ده ساله آورده شده است.

الف) دوره زمانی اول: دهه ۶۰

در دهه ۶۰ میلادی نظریه پردازانی چون الیزابت وود، جین جیکوبز و اسچلمو آنجل به بحث و بررسی در مورد این شیوه از طراحی شهری پرداخته‌اند. شاید بتوان الیزابت وود (۱۹۶۱) را اولین کسی دانست که به ارتباط میان محیط کالبدی و جرم پی برد. او در بررسی‌های خود به این نتیجه رسید که چگونه مشخصات کالبدی طرح‌های اجرایی مجتمع‌های مسکونی عمومی از ارتباطات و تماس شهروندان ساکن در بلوک‌های مسکونی، که از عمده هسته‌های کنترل و مراقبت اجتماعی غیررسمی در محیط هستند جلوگیری می‌نماید. از سوی دیگر به گفته اسکار نیومن یکی از مهمترین مدافعان اهمیت محیط فیزیکی در رسیدن به اهداف اجتماعی الیزابت وود بود. هنگامی که وی مشغول کار در "انجمن ساختمان‌سازی شیکاگو" بود بیشتر تلاش خود را صرف محیط مسکونی پیرامون شهروندان طبقات پایین جامعه کرد تا افراد ثروتمند جامعه، در این زمان وی اصول راهنمایی را تدوین نمود که در آن از طراحی و شکل‌دهی فیزیکی در پیشگیری از جرم و بالا بردن کیفیت زندگی و نظارت طبیعی، صحبت می‌شد. این اصول هیچ‌گاه کامل نشد اما موجب برانگیختن افکاری شد که نهایتاً به ایجاد و تکمیل تئوری CPTED منجر گردید. (Newman, ۱۹۷۳, ۱۱۹).

جین جیکوبز (۱۹۶۱) از دانشمندان طراحی شهری آمریکا و هم‌زمان با وود بود که کتاب معروف خود "زندگی و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا" را در این زمینه به رشته تحریر در آورد. وی به طرز ماهرانه‌ای، رابطه جرم و طراحی کالبدی محیط زندگی انسان را بیان نمود. او به این نکته اعتقاد داشت که بین جرم و محیط زندگی انسان ارتباطی وجود دارد که قابل سنجش و کنترل می‌باشد و توصیه‌هایی در جهت پیشگیری از جرایم و افزایش موانع و ازدیاد ترس مجرمین از ارتکاب جرم ارائه نمود. از آن جمله می‌توان به نظریه "چشمان خیابان" که کنترل و مراقبت فضاهای شهری را از طریق اشراف و دید به این فضاها، با نصب تراس‌ها و پنجره‌ها به نقاط اختفاء و کور که محل مناسبی برای مخفی شدن مجرمین یا انجام جرم است اشاره نمود (Jacobs, ۱۹۶۱).

ب) دوره زمانی دوم: دهه ۷۰

اصطلاح CPTED همان طور که قبلاً گفته شد، توسط جرم‌شناسی از دانشگاه دولتر فلوریدا یعنی سی. ری. جفری مورد استفاده قرار گرفت. این اصطلاح بعد از انتشار کتابش به همین نام پذیرفته شد. کار جفری مبتنی بر اصول روان‌شناسی تجربی است که در نظریه‌های یادگیری مدرن مطرح می‌شود. مفهوم مورد نظر جفری ناشی از "پروژه احیاء (باززنده‌سازی)" بود که در واشینگتن دی. سی. انجام شد. در این پروژه تلاش می‌شد تا محیط زندگی و مدرسه نوجوانان در یک منطقه کنترل شود. دیدگاه CPTED مورد نظر جفری ریشه در "تئوری یادگیری روان‌شناختی" اسکینر دارد. دیدگاه وی بر نقش محیط فیزیکی در گسترش و توسعه تجربیات خوشایند و غیرخوشایند مجرمینی که ظرفیت تغییر نتایج رفتاری خود را دارند، تأکید می‌کند. مدل اصلی CPTED جفری مبتنی بر مدل "محرک و پاسخ" اسکینر بود. وی ادعا می‌کرد که موجودات زنده از مجازات‌ها و پاداش‌های محیط خود یاد می‌گیرند. جفری بر نوع پاداش و استفاده از محیط فیزیکی به منظور کنترل رفتارها تأکید می‌کرد. عقیده اصلی وی این بود که با حرف پاداش و تقویت برای ارتکاب جرم، می‌توان از وقوع جرم پیشگیری کرد. بنا به دلایلی، کارهای جفری در دهه ۷۰ مورد غفلت واقع شد. خود وی در این باره معتقد است نظریه وی در زمانی که دنیا نیازمند یک دیدگاه محیط مدار بود، نمایانگر یک تئوری جامع بود. همزمان با فعالیت وی اسکار نیومن و جرج رند مطالعات تجربی را در مورد محیط و جرم در اوایل دهه ۱۹۷۰ انجام می‌دادند. (Jeffery, ۱۹۹۳, ۳۳)

ج) دوره زمانی سوم: دهه ۸۰

در اوایل دهه ۸۰ تأثیرات تئوری فضای قابل دفاع مطرح شده در دهه ۷۰، به اشکال مختلفی نمود پیدا کرد. در فضاهای مسکونی این تئوری به خوبی مؤثر بود اما در فضاهای تجاری و عمومی تأثیری حاشیه‌ای و فرعی داشت. نیومن و دیگران تلاش بسیاری برای توسعه جنبه‌های مختلف این تئوری کردند و تلاش نمودند تا از ابعاد و جنبه‌هایی که کمترین تأثیر را داشت دست بردارند. تلاش و فعالیت‌هایی که در دهه ۸۰ برای توسعه و رشد این تئوری انجام شد به شرح زیر است:

الف: نظریه "پنجره‌های شکسته" که توسط ویلسون و کلینگ در سال ۱۹۸۲ مطرح شد. این نظریه به این نتیجه دست یافت که زوال محله و عدم نگهداری از آن می‌تواند بر رفتار افراد تأثیرگذار باشد. نگهداری و حفظ اموال به مانند نظارت، کنترل ورودی‌ها و

قلمروگرایی به استراتژی‌های CPTED افزوده شد (۳۸-۲۹، ۱۹۸۲، Wilson & Kelling).

ب: دو جرم‌شناس کانادایی با نام‌های پل و پاتریشیا و برانتینگهام کتابی تحت عنوان "جرم‌شناسی محیطی" منتشر نمودند. نویسندگان این کتاب اعتقاد دارند که جرم هنگامی روی می‌دهد که تمام ارکان لازم برای ارتکاب جرم فراهم باشد. این عناصر عبارتند از قانون، مجرم، آماج جرم و مکان. این چهار عامل را تحت عنوان "چهار بعد جرم" نام‌گذاری کردند و نهایتاً در این تئوری بر اهمیت مکان پرداختند (Brantingham، ۱۹۹۱).

ج: جرم‌شناسان انگلیسی، رونالد کلارک و میهم دیدگاه خود در مورد پیشگیری وضعی را گسترش دادند. در پیشگیری وضعی آنان به هدف کاهش فرصت‌های مجرمانه از طریق تغییر در اوضاع و احوال ماقبل ارتکاب جرم و بهبود طراحی و کیفیت محیط در پیشگیری از جرم تأکید داشتند (Crow، ۲۰۰۰).

د: نهایتاً تلاش‌های کرو که در پیشبرد برنامه‌ها و راهبردهای CPTED بسیار مؤثر بود (Crow، ۲۰۰۰).

د) دوره زمانی چهارم: دهه ۹۰

در دهه ۹۰ میلادی مدل جفری این گونه ظاهر شد که محیط هرگز نمی‌تواند مستقیماً بر رفتار فرد تأثیر بگذارد بلکه این کار تنها از طریق "ذهن" انجام می‌شود. هر مدل پیشگیری از جرمی باید دارای ذهن و محیط فیزیکی باشد و صرف تکیه بر محیط خارجی موجب نادیده گرفتن سایر ابعاد CPTED خواهد شد. امروزه مدل مبتنی بر دیدگاه جفری شامل شاخه‌ها و رشته‌های مختلفی می‌باشد. CPTED ارائه شده توسط کرو موجب ایجاد مبنایی محکم برای CPTED شد و این تئوری را سمت جلو هدایت کرد. در سال ۱۹۹۷ به واسطه مقاله‌ای که توسط سویل و کلیولند به نگارش درآمد، تئوری پردازان و طرفداران CPTED ترغیب شدند تا به دنبال اکولوژی اجتماعی CPTED حرکت کنند که این مسئله شامل موضوعات اجتماعی و روان‌شناختی بود. در این دوره تئوری پردازان تلاش می‌کردند تا CPTED را از سطح محیط فیزیکی، ساختمان و محیط ساخته شده فراتر برده و به محیط و جنبه‌های اجتماعی نیز توجه نمایند. در همین زمان است که نسل دوم CPTED شکل می‌گیرد (Saville، ۱۹۹۷: ۹). این تئوری در عین حال که عموماً متمرکز بر تغییر محیط برای کاهش فرصت ارتکاب جرم است، هدف خود را بر نتایج دیگری از جمله: کاهش ترس از

جنایت، افزایش کیفیت‌های زیبایی شناختی محیط و افزایش کیفیت زندگی برای شهروندان آسیب‌پذیر نیز قرار داده است (Crow, 2000, 8).

تئوری CPTED به لحاظ توجه بیش از اندازه به محیط بیرونی دارای محدودیت‌هایی می‌باشد. برای داشتن تئوری فعال‌تر و مؤثرتر باید به هر دو محیط بیرونی و درونی به طور یکسان توجه شده و یا به ترتیب به محیط و مجرم پرداخته شود. کارمن در سال ۱۹۹۷ باز تعریفی از این تئوری را پیشنهاد نموده که شامل هر دو وجه کلان (بیرونی یا خارجی) و خرد (درونی یا داخلی) سطوح تحلیل می‌شود. این باز تعریف توسط جفری در توضیح تئوری CPTED جامع و فراگیر، به تفصیل شرح داده شده است. براساس نظریات جفری این جامعیت مستلزم آزمون‌هایی جهت تشخیص صدمات مغزی، معایب تغذیه‌ای، آلودگی‌های شدید و مشکلات عصبی بوده و ممکن است منتهی به تغییرات فاکتورهای غذایی گردد. در عین حال آلودگی‌های محیطی و مواد مخدر سایر آزمون‌ها می‌باشند. نتیجه این آزمایش‌ها می‌تواند منتج به تحقیقات پیشگیری از جرایم و سیاست‌های میان رشته‌ای باشد که براساس یک ارگانیزم محیطی از مدل کنش و واکنش‌های رفتاری شکل گرفته (Jeffery, 1993, 418). از زمانی که جفری بر روی فاکتورهای محیط درونی و روانی متخطیان متمرکز گردید، به پیشنهاد خود او تئوری پیشگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی به تئوری پیشگیری از جرایم تغییر نام یافت. چرا که در تئوری جدید تنها فاکتورهای محیطی نبودند که اهمیت داشتند بلکه بسیاری از فاکتورهای روانی، اجتماعی، جرم‌شناسی و رفتارشناسی دخیل بودند. در واقع جفری مفهوم اصیل CPTED را که ساخته و پرداخته خودش بود به مفهومی عام‌تر در چارچوب تئوری پیشگیری از جرم توسعه بخشید (Jeffery, 1993, 1-3). لازم به ذکر است که تئوری جدید، تئوری اولیه را نیز در بر گرفته و فاکتورهای جدیدی را به آن اضافه می‌نماید. با توجه به محدودیت‌های زمانی و امکانات این تحقیق، فاکتورهای پژوهشی بر تئوری اولیه که مختص فاکتورهای محیطی است، متمرکز می‌باشد. امید است در آینده بتوان پژوهشی فراگیرتر با بررسی کلیه زمینه‌های جدید تئوری به انجام رساند.

۵ (دوره زمانی پنجم: سال ۲۰۰۰ به بعد

امروز CPTED مقبولیتی جهانی کسب نموده و این تئوری امروزه به محیطی اشاره دارد که همان محیط فیزیکی است. برخلاف مفهوم مورد نظر جفری که مفهوم محیط را به مسائلی چون اکولوژی اجتماعی و مسائل روان‌شناختی گسترش داد، در واقع در این دوره به این علت که سایر راهکارهای مبارزه با جرایم مؤثر نبوده است، CPTED و پیشگیری وضعی به یکی از دیدگاه‌های رایج در مورد پیشگیری از جرم تبدیل شده و بر سایر انواع

پیشگیری، مانند پیشگیری اجتماعی اولویت دارد. کوسن می‌گوید: "تغییر وضعیت بسیار ساده‌تر از شخصیت و روان افراد است" (jacobs, ۱۹۶۱, ۱۹۰)

پیشینه تحقیق:

الف) استرالیا

مطالعات انجام شده نشان می‌دهد سازمان یافته‌ترین حرکت به منظور پیشگیری از ارتکاب جرم از طریق برنامه‌ریزی و طراحی شهری در استرالیا از اواسط دهه ۱۹۹۰ آغاز شده است. از آنجا که در استرالیا شوراها در شکل‌دهی به محیط ساخته شده نقش اساسی دارند، گزارش اصلاحی طرح توسعه به ابتکار دفتر پروژه پیشگیری از جرم که متشکل از طراحان و برنامه‌ریزان بود، تهیه شد. هدف از این گزارش اصلاحی تشویق افراد مسئول در تمام ابعاد توسعه شهری به مدنظر قرار دادن نوعی از برنامه‌ریزی و طراحی محیطی بود که متعاقب این گزارش برای لحاظ در طراحی‌ها مطرح شده است، از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود.

- ۱- ایجاد فضایی که قابل دیدن و دیده شدن باشد.
- ۲- ایجاد فضایی که علائمی با طراحی خوانا و قابل فهم داشته باشد.
- ۳- ارائه تعریف روشن از مالکیت و استفاده قانونمند از فضای عمومی، خصوصی و جمعی.
- ۴- حداقل نمودن دسترسی به پشت‌بام‌ها، بالکن‌ها و پنجره‌های ساختمان‌های مجاور به یکدیگر.

- ۵- اجتناب از بکارگیری مصالحی که در مقابل تخریب و ویرانگری آسیب‌پذیر هستند.
- ۶- اجتناب از طراحی چشم‌اندازها و حصارهایی که ممکن است با ایجاد مانع دید برای درها و پنجره‌ها برای امنیت مخاطره‌آمیز باشند. (صالحی، ۲۳۹، ۱۳۸۷)

در مجموع می‌توان گفت مطالعات انجام شده در استرالیا و دغدغه‌های طراحی در زمینه پیشگیری از جرم در این کشور بسیار جامع و همه‌جانبه است. اگرچه مبنای اولیه این بررسی‌های تفصیلی همان ضوابط اولیه CPTED است اما در هرچه ملموس‌تر و کاربردی‌تر کردن آنها تلاش‌های بسیاری صورت گرفته است. از جمله نمونه‌های موردی از شهرهای استرالیا که اصول طراحی محیطی ایمن را به کار بسته‌اند می‌توان به شهر آدلاید اشاره نمود. مسئولان شهر آدلاید به منظور هرچه مطلوب‌تر ساختن شهر برای ساکنان، کارکنان و بازدید کنندگان از آن، تلاش در حفظ امنیت و ایمنی شهر به بهترین شکل ممکن را دارند. برنامه محلی پیشگیری از جرم، از جمله مواردی است که به این منظور

تبیین شده است. آنچه در بخش طراحی شهری (در کنار سایر فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی و ...) چنین مکانی، در آدلاید به کار گرفته شده بدین شرح است:

- پروژه مسیرهای پیاده ایمن
- پروژه بهبود روشنایی در سطح شهر
- پروژه حمل و نقل عمومی ایمن (صالحی ۱۳۸۷، ۲۵۴ - ۲۴۱)

- ایران

در ایران نمونه‌های مطالعاتی متعددی شامل چند پایان‌نامه و پروژه مطالعاتی مرتبط و یا نزدیک به موضوع پیشگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی به انجام رسیده، اما متأسفانه این مطالعات تاکنون کاربرد عملی پیدا نکرده و در حد ارائه پیشنهادات باقی مانده است.

مهمترین پروژه مطالعاتی در این زمینه، پروژه‌ای است تحت عنوان تدوین ضوابط ایمن-سازی فضاهای شهری از لحاظ ایمنی و پیشگیری از جرایم (کاهش شرایط جرم‌خیزی فضاهای شهری) که طی سالهای ۱۳۸۲، به سفارش دبیرخانه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و تحت نظارت مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری وزارت مسکن و شهرسازی، توسط جناب آقای دکتر صالحی و همکاران محترمشان به انجام رسیده است. از این پروژه که بخش ضوابط و مقررات آن مراحل تصویب در شورای عالی را پشت سر می‌گذارد کتاب ارزشمند "ویژگی‌های محیطی فضاهای شهر امن" در سال ۱۳۸۷ به چاپ رسیده است.

از آنجائیکه ضوابط و مقررات تدوین شده در این پروژه هنوز به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران نرسیده است لذا در دسترس عموم قرار نگرفته و ضمانت اجرایی نیافته است. امید است با تصویب آن، این ضوابط نیز به ضوابط و مقررات لازم الاجرای شهرسازی اضافه گردد.

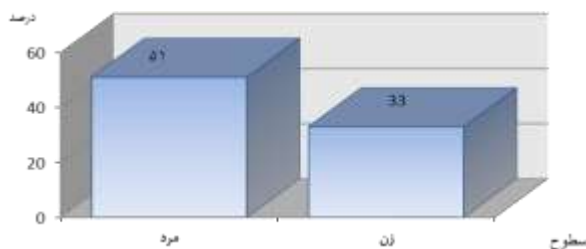
توصیف داده‌ها:

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی دستفروشان بر حسب جنس

سطوح	فراوانی	درصد
------	---------	------

مرد	۵۱	۶۰/۷
زن	۳۳	۳۹/۳
کل	۸۴	۱۰۰

با توجه به جدول شماره ۱، می‌توان عنوان نمود که اکثریت نمونه‌های تحقیق (۸۴ نفر) یعنی ۶۰/۷ درصد «مرد» و (۳۳ نفر) یعنی ۳۹/۳ درصد «زن» می‌باشند.

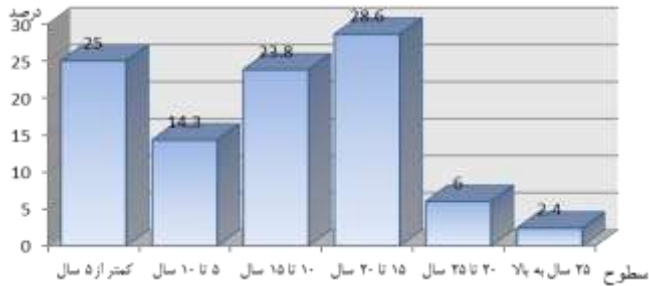

نمودار ۱: توزیع فراوانی دستفروشان بر حسب جنس

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مدت دستفروشی

درصد	فراوانی	سطوح
۲۵	۲۱	کمتر از ۵ سال
۱۴/۳	۱۲	۵ تا ۱۰ سال
۲۳/۸	۲۰	۱۰ تا ۱۵ سال
۲۸/۶	۲۴	۱۵ تا ۲۰ سال
۶	۵	۲۰ تا ۲۵ سال
۲/۴	۲	۲۵ سال به بالا
۱۰۰	۸۴	کل

با توجه به جدول شماره ۲-۴، می‌توان عنوان نمود که اکثریت نمونه‌های تحقیق (۲۴ نفر) یعنی ۲۸/۶ درصد دارای سابقه دستفروشی «بین ۱۵ تا ۲۵ سال بوده اند»، پس از آن، (۲۱ نفر) یعنی ۲۵ درصد «کمتر از ۵ سال» دارای سابقه دستفروشی بوده‌اند.

نمودار ۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سابقه دستفروشی

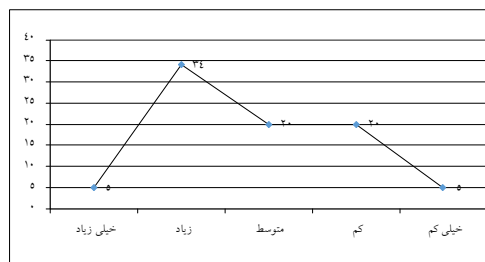
توصیف یافته ها:

جدول شماره ۳: توزیع نظرات پاسخگویان به (افزایش و تنوع دستفروشان برای امنیت استان یک تهدید به شمار می رود).

ردیف	پاسخها	فراوانی	درصد
۱	خیلی زیاد	۵	۶
۲	زیاد	۳۴	۴۰/۵
۳	تاحدودی	۲۰	۲۳/۸
۴	کم	۲۰	۲۳/۸
۵	خیلی کم	۵	۶
	جمع	۸۴	۱۰۰

بر اساس داده ها ی جدول شماره ۳ می توان اظهار داشت که ۴۰/۵ درصد از پاسخگویان در سطح زیاد اعتقاد داشته اند افزایش و تنوع دستفروشان برای امنیت استان یک تهدید به شمار می رود. همچنین ۲۹/۸ درصد پاسخگویان این میزان را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند.

نمودار شماره ۳: توزیع نظرات پاسخگویان به (افزایش و تنوع دستفروشان برای امنیت استان یک تهدید به شمار می رود).

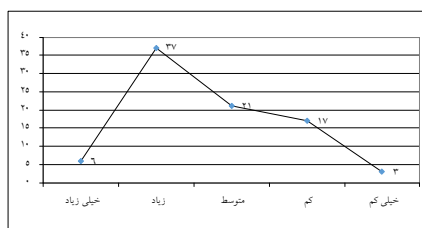

جدول شماره ۴: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (امار دقیقی از تعداد دستفروشان استان وجود ندارد).

ردیف	پاسخها	فراوانی	درصد
۱	خیلی زیاد	۶	۷/۱
۲	زیاد	۳۷	۴۴
۳	تاحدودی	۲۱	۲۵
۴	کم	۱۷	۲۰/۲
۵	خیلی کم	۳	۳/۶
	جمع	۸۴	۱۰۰

بر اساس داده ها ی جدول شماره ۴ می توان اظهار داشت که ۵۰ درصد از پاسخگویان در سطح زیاد اعتقاد داشته اند که امار دقیقی از تعداد دستفروشان استان وجود ندارد. همچنین ۲۳/۸ درصد پاسخگویان این میزان را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند.

نمودار شماره ۴: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (امار دقیقی از تعداد دستفروشان استان وجود ندارد).

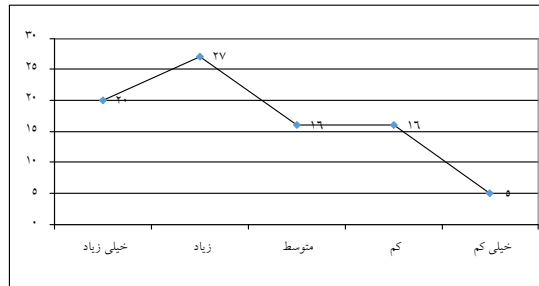

جدول شماره ۵: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (بیکاری از جمله دلایلی است که سبب افزایش تعداد دستفروشان استان ک وب شده است).

ردیف	پاسخها	فراوانی	درصد
۱	خیلی زیاد	۲۰	۲۳/۸
۲	زیاد	۲۷	۲۳/۱
۳	تاحدودی	۱۶	۱۹
۴	کم	۱۶	۱۹
۵	خیلی کم	۵	۵/۹
	جمع	۸۴	۱۰۰

بر اساس داده های جدول شماره ۵ می توان اظهار داشت که ۲۳/۱ درصد از پاسخگویان در سطح زیاد اعتقاد داشته اند که بیکاری از جمله دلایلی است که سبب افزایش تعداد دستفروشان در استان شده است. همچنین ۲۴/۹ درصد پاسخگویان این میزان را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند.

نمودار شماره ۵: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (بیکاری از جمله دلایلی است که سبب افزایش تعداد دستفروشان در استان شده است).

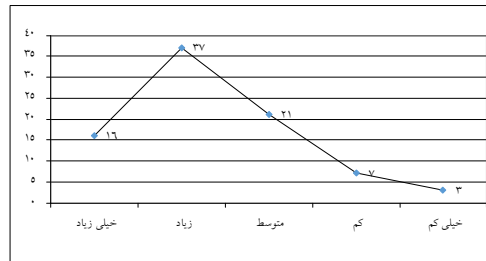

جدول شماره ۶: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (در استان دستفروشان زن امنیت کمتری نسبت به مردان دارند).

ردیف	پاسخها	فراوانی	درصد
۱	خیلی زیاد	۱۶	۱۹
۲	زیاد	۳۷	۴۴
۳	تاحدودی	۲۱	۲۵
۴	کم	۷	۸/۳
۵	خیلی کم	۳	۳/۶
	جمع	۸۴	۱۰۰

بر اساس داده های جدول شماره ۶ می توان اظهار داشت که ۴۴ درصد از پاسخگویان در سطح زیاد اعتقاد داشته اند در استان دستفروشان زن امنیت کمتری نسبت به مردان دارند. همچنین ۱۱/۹ درصد پاسخگویان این میزان را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند.

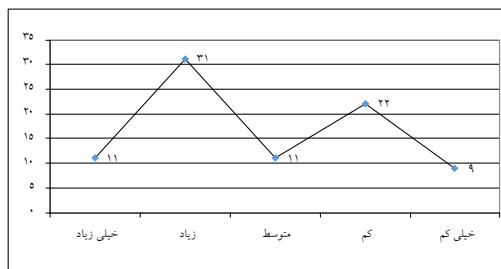
نمودار شماره ۶: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (در استان دستفروشان زن امنیت کمتری نسبت به مردان دارند).

جدول شماره ۷: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (حضور نیروی پلیس نامحسوس سبب افزایش سطح امنیت اجتماعی استان از سوی دستفروشان می گردد.)

ردیف	پاسخها	فراوانی	درصد
۱	خیلی زیاد	۱۱	۱۳/۱
۲	زیاد	۳۱	۳۶/۹
۳	تاحدودی	۱۱	۱۳/۱
۴	کم	۲۲	۲۶/۲
۵	خیلی کم	۹	۱۰/۷
	جمع	۸۴	۱۰۰

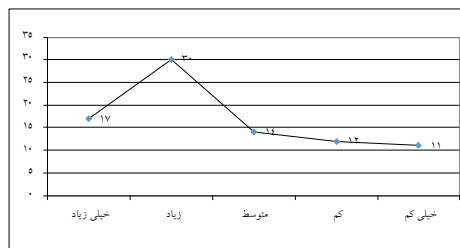
بر اساس داده های جدول شماره ۷ می توان اظهار داشت که ۳۶/۹ درصد از پاسخگویاندر سطح زیاد اعتقاد داشته اند که حضور نیروی پلیس نامحسوس سبب افزایش سطح امنیت اجتماعی استان از سوی دستفروشان می گردد. همچنین ۳۶/۹ درصد پاسخگویان این میزان را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند نمودار شماره ۷: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (حضور نیروی پلیس نامحسوس سبب افزایش سطح امنیت اجتماعی استان از سوی دستفروشان می گردد.)

جدول شماره ۸: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (عدم بضاعت مالی و فقر و محرومیت عامل اصلی گسترش پدیده دستفروشی و مشاغل کاذب در استان می باشد).

ردیف	پاسخها	فراوانی	درصد
۱	خیلی زیاد	۱۷	۲۰/۲
۲	زیاد	۳۰	۳۵/۷
۳	تاحدودی	۱۴	۱۶/۷
۴	کم	۱۲	۱۴/۳
۵	خیلی کم	۱۱	۱۳/۱
	جمع	۸۴	۱۰۰

بر اساس داده ها ی جدول شماره ۸ می توان اظهار داشت که ۳۵/۷ درصد از پاسخگویاندر سطح زیاد اعتقاد داشته اند که عدم بضاعت مالی و فقر و محرومیت عامل اصلی گسترش پدیده دستفروشی و مشاغل کاذب در استان می باشد. همچنین ۲۷/۴ درصد پاسخگویان این میزان را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند. نمودار شماره ۸: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (عدم بضاعت مالی و فقر و محرومیت عامل اصلی گسترش پدیده دستفروشی و مشاغل کاذب در استان می باشد).

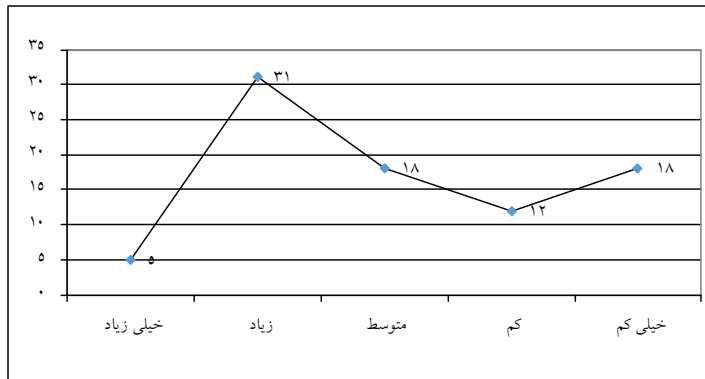

جدول شماره ۹: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (طی سالهای اخیر بر تعداد دستفروشان استان به طرز شگفت اوری افزوده شده است).

ردیف	پاسخها	فراوانی	درصد
۱	خیلی زیاد	۵	۵/۹
۲	زیاد	۳۱	۳۶/۹
۳	تاحدودی	۱۸	۲۱/۴
۴	کم	۱۲	۱۴/۳
۵	خیلی کم	۱۸	۲۱/۴
	جمع	۸۴	۱۰۰

بر اساس داده های جدول شماره ۹ می توان اظهار داشت که ۳۶/۹ درصد از پاسخگویاندر سطح زیاد اعتقاد داشته اند طی سالهای اخیر بر تعداد دستفروشان استان به طرز شگفت اوری افزوده شده است. همچنین ۳۵/۷ درصد پاسخگویان این میزان را در حد کم و خیلی کم ارزیابی نموده اند.

نمودار شماره ۹: توزیع نظرات پاسخگویان به سوال (طی سالهای اخیر بر تعداد دستفروشان استان به طرز شگفت اوری افزوده شده است).

نتایج از مون استنباطی تحقیق:

فرضیه شماره ۱: بین تعداد ساعات کار دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری در استان رابطه معنادار وجود دارد.

جدول شماره ۱۰: نتایج تحلیل واریانس تعداد ساعات کار دستفروشان و امنیت اجتماعی

شهری

منابع تغییر	مجموع مجذورات SS	درجات آزادی d.f	میانگین مجذورات (واریانس)	نسبت F	سطح معناداری Sig
بین گروهها	۷۶/۵۱۱	۲	۲۶/۴۴۶	۲/۱۱۱	۰/۰۰۰
درون گروهها	۲۲۲۶/۶۶۵	۸۲	۱۲/۱۴۴		
جمع کل	۲۳۰۳/۱۷۶	۸۴			

یافته ها نشان می دهد، با توجه اینکه سطح معناداری محاسبه شده $Sig=0/000$ از $0/05$ کمتر می باشد، بنابراین F از نظر آماری معنادار می باشد. یعنی فرضیه تحقیق تایید شده است. به عبارت دیگر می توان چنین اظهار داشت که بین تعداد ساعات کار دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری در استان رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه شماره ۲: بین سابقه کار دستفروشی (مدت زمان) و امنیت اجتماعی شهری در استان رابطه معنادار وجود دارد .

جدول شماره ۱۱: نتایج تحلیل واریانس سابقه کار دستفروشی (مدت زمان) و امنیت

اجتماعی شهری

منابع تغییر	مجموع مجذورات SS	درجات آزادی d.f	میانگین مجذورات (واریانس)	نسبت F	سطح معناداری Sig
بین گروهها	۸۲/۳۴۴	۲	۴۴/۱۷۷	۳/۴۴۴	۰/۰۳۱
درون گروهها	۲۵۲۵/۷۴۴	۸۲	۱۳/۲۸۹		
جمع کل	۲۶۰۸/۰۸۰	۸۴			

یافته های جدول بالا نشان می دهد، با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده $Sig=0/031$ از $0/05$ کوچکتر است بنابراین F از نظر آماری معنادار می باشد . یعنی فرضیه تحقیق تایید شده است. به عبارت دیگر می توان چنین اظهار داشت که بین سابقه کار دستفروشی (مدت زمان) و امنیت اجتماعی شهری در استان رابطه معنادار وجود دارد .

فرضیه شماره ۳: بین نوع مشاغل دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری در استان رابطه معنادار وجود دارد.

جدول شماره ۱۲: نتایج تحلیل واریانس نوع مشاغل دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری

منابع تغییر	مجموع مجذورات SS	درجات آزادی d.f	میانگین مجذورات (واریانس)	نسبت F	سطح معناداری Sig
بین گروهها	۵۹/۲۹۹	۲	۳۰/۶۰۰	۱/۹۵۵	۰/۰۰۳
درون گروهها	۲۸۸۲/۳۶۸	۸۲	۱۶/۸۰۰		
جمع کل	۲۹۴۱/۶۶۷	۸۴			

یافته های جدول بالا نشان می دهد، با توجه به اینکه سطح معناداری محاسبه شده $Sig=0/003$ از $0/05$ کوچکتر است بنابراین F از نظر آماری معنادار می باشد . یعنی فرضیه تحقیق تایید شده است. به عبارت دیگر می توان چنین اظهار داشت که بین نوع مشاغل دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری در استان رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه گیری:

تحقیق حاضر با هدف تاثیر ونقش سابقه کار، تعداد و نوع مشاغل کاذب درامنیت اجتماعی شهری (مطالعه موردی استان ک وب) صورت گرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دستفروشان استان کهگیلویه وبویراحمد بوده و تعداد ۸۴ نفر از این

دستفروشان به عنوان نمونه تحقیق انتخاب گردیدند. از ابزار پرسشنامه محقق ساخته برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که سابقه کار، تعداد و نوع مشاغل کاذب می تواند بر توسعه امنیت اجتماعی شهروندان تاثیر داشته باشد.

فرضیه اول تحقیق در مورد اینکه بین تعداد ساعات کار دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری در استان کهگیلویه و بویراحمد رابطه معنادار وجود دارد، مورد از مون قرار گرفت و تایید گردید. این یافته با نتایج تحقیق چاوشیان (۱۳۸۱) انطباق و همسویی دارد. چاوشیان (۱۳۸۱) اعتقاد دارد که رویکردهایی که در مورد امنیت اجتماعی مطرح شد به نوعی می تواند در کنار هم معنادار باشد و استفاده از یک رویکرد بویژه در جامعه ایران نمی تواند به افزایش احساس امنیت اجتماعی منجر شود.

به عبارتی دیگر اگر در گذشته مرجع امنیت را دولت‌ها می دانستیم، اکنون باید مرجع امنیت را جامعه بدانیم و اگر در گذشته امنیت خود را در پرتو ثبات یگانگی و آرامش جست‌وجو می کردیم امروزه باید مفاهیمی نظیر تغییر، کثرت و بحران را وارد آحاد تعریفی امنیت بنماییم. اگر در گذشته به امنیت به عنوان یک پروژه حکومتی می نگریستیم، اکنون باید به آن به عنوان یک پروسه اجتماعی بنگریم. ساعات کار و مدت اشتغال به کارهای کاذب خود می تواند به وجود آورنده ناامنی اجتماعی گردد. پس امنیت مطلوب آن است که ایمنی همه جانبه را به مردم و همه جامعه عرضه بدارد. در این فرایند، چنانچه حکومت‌ها نیز مردمی باشند و منافعشان در راستای منافع و خواسته‌های مردم باشد، از نعمت امنیت برخوردار خواهند بود. لذا اقتصاد و وضعیت مالی افراد می تواند موضوعی مهم در تامین یا بر هم زنده امنیت اجتماعی به شمار رود.

در این راستا نه تنها تفکیک بین جامعه و دولت پذیرفته نیست، بلکه می تواند عاملی برای ایجاد ناامنی باشد. از این منظر امنیت درون جامعه جوشیده و لذا نه تنها «امنیت داخلی» بلکه حتی «امنیت خارجی» با عنایت به مناسبات داخلی (بین عناصر مختلف جامعه و حکومت) مهم درک می گردد. بر این اساس «امنیت داخلی» وضعیتی است که در آن اولاً هویت اجتماعی از ناحیه آسیب‌های مختلف داخلی و خارجی مصون باشد و ثانیاً بنیاد روابط سیاسی - اجتماعی بر مقوله «رضایت» و نه قدرت استوار باشد (افتخاری، ۱۳۸۴: ۹۳).

فرضیه دوم تحقیق در مورد اینکه بین سابقه کار دستفروشی (مدت زمان) و امنیت اجتماعی شهری در استان کهگیلویه وبویراحمد رابطه معنادار وجود دارد، مورد آزمون قرار گرفت و تایید شد. این یافته با نتایج تحقیق بسطام (۱۳۹۰) انطباق و همخوانی دارد. بسطام در تحقیق خود اعتقاد دارد که سابقه کار دستفروشان و صاحبان مشاغل کاذب به آنها فرصت آشنایی بیشتر با بزهکاران را فراهم آورده و خود این سابقه به نوعی حاشیه امنیت کاذب برای آنها به وجود می آورد. لذا دستفروشان با سابقه کار بیشتر ممکن است امنیت اجتماعی شهروندان را مورد تهدید قرار دهند.

فرضیه سوم این تحقیق در مورد اینکه بین نوع مشاغل دستفروشان و امنیت اجتماعی شهری در استان کهگیلویه وبویراحمد رابطه معنادار وجود دارد، مورد آزمون قرار گرفت و تایید گردید. این یافته با نتایج تحقیق نویدنیا (۱۳۸۶) انطباق و همخوانی دارد. نویدنیا اعتقاد دارد که تامین امنیت نیازمند برخورداری از تجهیزات و نیروی کارآمد و ماهر امنیتی است. به زعم وی شرایط اقتصادی می تواند تضمین کننده میزان امنیت اجتماعی در یک جامعه به شمار رود. از سویی دیگر به اعتقاد خانیکی (۱۳۸۷) شرایط اقتصادی می تواند تعیین کننده هزینه هایی باشد که سیستمهای امنیتی می توانند برای تامین امنیت صرف نمایند. نوع مشاغل کاذب گاه با بزه کاری صاحبان آنها رابطه معنادار داشته است. به عنوان مثال فروشندگان سی دی های غیر مجاز بیشتر درگیر جرایمی نظیر ضرب و شتم بوده اند. یا زنان جوانی که به فروش لوازم آرایشی پرداخته اند ممکن است مورد آزار و اذیت جنسی بیشتری قرار گیرند.

جمع بندی:

ناهنجاری های اجتماعی و جرایم که از سوی عاملین و مجرمین در محیط شهرها بوقوع می پیوندد از موارد اصلی ناامنی محیط زندگی و سلب کننده امنیت شهرها و در نتیجه مختل نمودن آرامش و آسایش خاطر مردم می باشد و انسان خواسته یا ناخواسته چه در مواقعی که درون منزل مسکونی خود به سر می برد و چه در محیط خارج از خانه و در عرصه های همگانی با پدیده وقوع جرم و ناهنجاری های اجتماعی احتمالی روبرو بوده و خطر وقوع جرم همواره یک شهروند را تهدید می نماید. همانطور که در مسائل بهداشتی و درمانی، موضوع پیشگیری از بیماری ها مقدم بر درمان می باشد، این مطلب به عنوان یک اصل ریشه ای پذیرفته شده است و در خصوص جرایم شهری هم بدین گونه است. یعنی جلوگیری و پیشگیری کردن از وقوع جرم مقدم بر تمامی اقداماتی است دولت و دستگاه های قضایی و انتظامی یک کشور طی سلسله اقداماتی پرهزینه انجام می دهند تا

فرد مجرم را بعد از ارتکاب جرم، اصلاح و تربیت یا مجازات و تعزیر و یا تبعید نمایند بنابراین پیشگیری از جرایم بر سلسله اعمالی که مسئولین امور یک اجتماع (بعد از ارتکاب جرم) انجام می‌دهند برتری دارد، چه از حیث جنبه‌های اقتصادی و صرفه‌جویی-های ناشی از آن و چه از نظر فرهنگی یا سیاسی قضیه. (حشمتی، ۱۳۸۲، ۲)

در غالب شهرهای جهان، وقوع جرایم تهدیدی جدی برای حیات، تمامیت فردی و دارایی‌های انسان‌ها است. وقوع بیش از حد جرایم در محیط‌های شهری نه فقط با اصول مسلم نظم اجتماعی تعارض دارد، بلکه همراه خود ضایعات سنگین سختی و رنج انسان-ها، به هدر رفتن منابع اقتصادی، سرخوردگی شهروندان، و وخامت کلی در کیفیت زندگی را به ارمغان می‌آورد. تعجب‌آور نیست که در بررسی افکار شهروندان، غالباً «ناامنی» در خیابان‌ها و محله‌ها نسبت به موضوعات حیاتی مانند فقر، بیکاری، تورم، یا کیفیت خدمات عمومی در مرتبه بالاتری قرار دارد. با این وجود، طرح‌های توسعه ملی، حفاظت از شهروندان را در مقابله با جرایم، به ندرت جزء اهداف خاص خود محسوب می‌دارند و این در حالی است که سیاست‌گذاری‌های حکومتی و اقدامات اجتماعی، علیرغم نداشتن مبنای اطلاعاتی مستحکم، اغلب بر دیدگاه‌های وسیع و نظام یافته، با نظارتی مناسب و صرف اعتبارات، و طرح مدیریت‌های مؤثر و کارآمد استوار می‌باشد. همه این‌ها در زمانی است که جرم‌شناسان تعداد مطالعات محدودی در مورد فرهنگ-های مختلف انجام داده‌اند که تنها نشانی از اصلاح سیاست‌گذاری‌ها و توجه به نیازهای خاص کشورهای در حال توسعه را به دست می‌دهد. (رستمی، ۱۳۸۸)

نیاز به امنیت، همواره از بنیادی‌ترین نیازهای بشر و مسأله وقوع جرم از مهمترین مسایل جامعه بشری به شمار رفته است. با افزایش جمعیت و پیچیدگی جوامع، شرایط تأمین این نیاز و برطرف کردن این مسأله نیز پیچیده‌تر شده است. در گذشته و نیز در جوامع ساده روستایی به لحاظ وجود روابط چهره به چهره و نیز حاکم بودن نظارت‌های اجتماعی خودجوش، احساس امنیت بیشتری وجود داشته و در نتیجه زمینه‌های وقوع جرم در حداقل ممکن بوده و هست. ولی در جوامع شهری، به لحاظ عدم امکان ما به ازاء نظارت‌های اجتماعی جوامع ساده، زمینه‌های احساس ناامنی یکی از مهمترین مسایل شهری محسوب شده و به موجب آن شرایط وقوع جرایم بسیار است. از همین روست که در جوامع شهری بررسی آماری جرایم حاکی از بالا بودن قدرمطلق آن و با افزایش معنی‌دار آن در یک سری زمانی است. با این شرایط اکتفا و بسنده کردن به ابزارهای کنترل رسمی از جمله پلیس و دستگاه قضایی برای مقابله با این آشفتگی‌های

اجتماعی (آنومی) وافی به مقصود نخواهد بود، حال آن که اقدامات انتظامی و قضایی در پایان فرآیند کنترل جرم و مجرم قرار می‌گیرند. به عبارت ساده، برای ایجاد احساس امنیت شهری، گماردن مأموران پلیس به عدد جمعیت ساکن نه امکان‌پذیر است و نه منطقی به نظر می‌رسد. (عسگری، ۱۳۸۲)

میزان رشد ناامنی در سراسر جهان، مسأله پیشگیری از جرایم و کنترل آن را سرلوحه برنامه‌های بین‌المللی قرار داده است. اعلامیه کاراکاس، که بدون رأی مخالف در مجمع عمومی سازمان ملل مورد تأیید قرار گرفت و در تاریخ ۱۵ دسامبر ۱۹۸۰ تحت عنوان قطعنامه ۳۵/۱۷۱ صادر گردید، به «افزایش قابل توجه جرایم در نقاط مختلف دنیا» اشاره کرد و توجه عموم را به تأثیر منفی چنین گرایشی در «توسعه جهانی ملت‌ها، شئون بشری، و کیفیت مادی و معنوی زندگی» جلب نمود و به این طریق کوشش‌ها را به سوی «همکاری جدی فنی و علمی در زمینه پیشگیری از جرایم و عدالت اجتماعی در قالب طرح‌های توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی» متمرکز ساخت. (عسگری، ۱۳۸۲)

هرچند جرم و جنایت دارای ریشه‌های اجتماعی، اقتصادی و جز اینهاست ولی نقش فضا را در کاهش یا تشدید جرایم نباید فراموش کرد. شناسایی فضاهای جرم‌خیز و علل کالبدی آن در شهر ساوه ضروری است تا بتوان براساس شرایط محلی با وقوع جرم مبارزه نمود. به لحاظ نظری کاهش انگیزش جرم برتر از کاهش امکان جرم است، اما به دلیل اینکه دستیابی به اولی دشوار است، اغلب دومی به کار گرفته می‌شود. طراحی شهری نمی‌تواند برانگیزه جرم یا درک امنیت تأثیر بگذارد، تنها می‌تواند شرایط از پیش تعیین شده‌ای را برای درک محیط امن‌تر ایجاد نماید. روش‌های اخلاقی - نظارتی و یا موقعیتی - مکانی ممکن است به صورت اختیاری و منطقی محیط‌های متفاوتی را به وجود آورند برنامه‌ریزی و طراحی شهری نقش مهمی را در ایجاد امنیت یا ناامنی فضاهای شهری برعهده دارد. یک برنامه و طرح مناسب می‌تواند کمک مؤثری در ایجاد آسایش، آرامش و عدم بروز جرایم در فضاهای شهری باشد. دستفروشی از جمله عوامل برهم زننده امنیت اجتماعی در مناطق مختلف شهر به شمار می‌رود. همان گونه که نتایج این تحقیق نشان داد سازماندهی دستفروشان می‌تواند منجر به افزایش امنیت اجتماعی شهروندان گردیده و آرامش و امنیت روانی آنها را ارتقا بخشد.

منابع و ماخذ:

- ابراهیمی، داریوش، مقدمیان (۱۳۸۸) ما و مدرنیته، تهران: انتشارات مؤسسه فرهنگی صراط.
- اینپایم (۱۳۷۹) "نظریه‌های تکثرگرا و گروه‌های اجتماعی" تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی، سال دوم، شماره سوم، بهار، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- افتخاری، ابراهیم، چارچوب روش شناختی برای بررسی امنیت اجتماعی، تابستان و پاییز ۱۳۸۴، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره دوم و سوم.
- اوژنیرگ ۲ و دیلی (۱۹۹۳) مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی، ترجمه و گردآوری، اصغر افتخاری، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول.
- اوسد، ریچارد (۲۰۰۹) هویت اجتماعی، تورج یاراحمدی، تهران: شیرازه
- برناب، دی. ای (۲۰۰۴) پیمایش در تحقیقات علوم اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایی، تهران نشر نی..
- بهایان، عبدا... و محمودی نژاد، رضا (۱۳۸۷) "فرایند جهانی شدن در چالش با امنیت اجتماعی"، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، شماره یک، تهران: انتشارات گلپونه.
- جمعه پور، غلامرضا (۱۳۸۰) بررسی مشارکت مردم در ایجاد حفظ و گسترش امنیت اجتماعی مراکز شهرستانهای استان مازندران، به سفارش دبیرخانه شورای تأمین استان مازندران.
- حشمتی، رضا (۱۳۸۵)، عدالت و اشتغال و امنیت اجتماعی، اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره‌های ۲۳۲ و ۲۳۱.
- دهقانی، غفار (۱۳۹۰) "امنیت اجتماعی زنان"، روزنامه اعتماد ملی، شماره ۱۰، ۳۷۷، خردادماه، ص ۱۲.
- رستمی، حسین ابوالحسن (۱۳۸۸) درآمدی بر مکاتب و نظریه های جامعه شناسی، مشهد: نشر مرنديز گناباد.
- راغفر، اصغر، ساختار اجتماعی امنیت (۱۳۹۲) "مطالعه موردی جمهوری اسلامی ایران" مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، شماره یک تهران: انتشارات گلپونه.
- شریفی، غلامرضا، (۱۳۸۳) همایش توسعه و امنیت عمومی، معاونت امنیتی وزارت کشور، ناشر وزارت کشور.
- صالحی، محمود (۱۳۸۷). همایش توسعه و امنیت عمومی، معاونت امنیتی وزارت کشور، ناشر وزارت کشور.
- صالحی فرد، حسن (۱۳۹۰) «سبک زندگی و هویت اجتماعی» پایان نامه دکترا جامعه شناسی، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- عسگری، محمود (۱۳۸۲) "رهیافتهای شناخت شناسی امنیت"، تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره دوم، تابستان، پژوهشکده مطالعات راهبردی.

- عطارزاده، رحمتا... (۱۳۸۷) همایش توسعه و امنیت عمومی، معاونت امنیتی وزارت کشور، ناشر وزارت کشور.
- گلوشتابین، جان (۲۰۰۳) جهانی شدن و فرهنگ، ترجمه محسن حکیمی، تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی.
- محمدی، یوسف و قاسمی، آیت (۱۳۹۲) "ارزش‌ها و امنیت اجتماعی"، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، شماره یک، تهران، انتشارات چگونه.
- نیومن، رونالد (۱۹۷۳) تئوری های اجتماعی و فرهنگ جهانی شدن، کمال پولادی، تهران: ثالث.
- نونزاد، باقر (۱۳۷۷) روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی اصول - مبانی، جلد نخست، تهران: پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- هامانه و همکاران (۱۳۸۴) جامعه شناسی زنان، ترجمه منیژه نجم عراقی، تهران: نشر نی، چاپ اول.
- **brantingham, Jarawan.E, (۱۹۹۱), world report on road traffic injury prevention. Geneva: World Health organization.**
- **.crow, Srdjan,(۲۰۰۰) traditional versus Societal Security and the Role of securitization, free univarsity of Berlin and York university.**
- **jacobs, Miran,(۱۹۶۱) assessment of social security in recent past and today, college of police and security studies, Slovenia.**
- **jeffery, Bjorn,(۱۹۹۳) National, Social and Human Security Discussion – case study of the Israel – Palestine conflict.**
- **wilson, kelling,(۱۹۸۲) Agents in Search of an Actor societal Security for the Palestinians and Turkish kurds P.H.D candidate, university of British Columbia.a**